

RODINA

Z PRAVODAJ ODBORU RODINNÉ POLITIKY, OCHRANY DĚTÍ A SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ

AKTUÁLNÍ AKTIVITY V OBLASTI RODINNÉ POLITIKY

Fórum rodinné politiky 2024

Ministerstvo práce a sociálních věcí zve všechny zájemce z oblasti sociálních služeb, veřejné správy, výzkumných a vzdělávacích institucí na odbornou konferenci Fórum rodinné politiky, letošní již **7. ročník proběhne 6. a 7. června v Jihlavě**. Můžete se těšit na 3 programové bloky, 21 diskusních panelů, praktické workshopy, prezentace sociálních podniků a příkladů dobré praxe v regionu. Letošní konferenci zaštití první dáma České republiky Eva Pavlová a poslanec a předseda Výboru pro sociální politiku Vít Kaňkovský.

Mezi hlavní programové bloky letošního ročníku budou zařazena témata “Podpora ohrožených skupin”, “Co trápí současné rodiny?” a “Rodina a vzdělání”. Partnery konference jsou Krajský úřad Kraje Vysočina, Magistrát města Jihlava a Vysoká škola polytechnická Jihlava. Na fóru bude rovněž slavnostně předána cena Pečující roku 2024.

Příběhy péče, které inspirují

Nominujte své favority na ocenění Pečující roku 2024! Ministerstvo práce a sociálních věcí otvírá nominace na ocenění Pečující roku, které si klade za cíl ocenit a veřejně uznat náročnou práci neformálních pečujících, tedy těch, kteří se věnují svým blízkým. Nominujte ty, kteří si svou obětavostí, pečovatelským přístupem a lidskostí zaslouží uznání a poděkování. Návrhy můžete podávat prostřednictvím [WEBU](#) do 30. dubna 2024. Podpoříte tím povědomí veřejnosti o důležitosti a hodnotě neformální péče a ty, kteří se této náročné a často nedocenené činnosti věnují. Ocenění Pečující roku je vyhlašováno ve třech oblastech: v péči o seniory, o osoby s hendikepem nebo o dlouhodobě nemocné členy svých rodin či blízkého okolí. „Je pro nás čest, že prostřednictvím Ceny Pečující roku můžeme opět předat veřejné uznání hrdinům v pozadí, kteří se neúnavně věnují péči o druhé, a zdůraznit tak jejich nepostradatelnou roli v podpoře soudržnosti a solidarity mezi generacemi.

Během 7. ročníku Fóra rodinné politiky otevřeme diskusi o širokém spektru témat spojených s rodinným životem. Nominujte své blízké a přijměte mé pozvání ke společné diskusi, tentokrát do Jihlavy ve dnech 6. a 7. června,“ řekl ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka (KDU-ČSL).

Na Fórum rodinné politiky 2024 se registrujte [ZDE](#).

Kontaktní osoba:
Mgr. Jiřina Kunásková
vedoucí oddělení
jirina.kunaskova@mpsv.cz

NOVELA ZÁKONA O DĚTSKÉ SKUPINĚ

ODDĚLENÍ KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY A SLUŽEB PÉČE O DĚTI (216)

Ministerstvo práce a sociálních věcí má v gesci dětské skupiny – služby péče o děti, které jsou určeny zejména dětem do 3 let (dle platné legislativy je však mohou navštěvovat děti již od 6 měsíců až do zahájení povinné školní docházky). V roce 2021 vstoupila v platnost dlouho připravovaná novela zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině (dále jen „zákon o DS“), která zavedla financování ze státního rozpočtu. Praxe ale ukázala na několik oblastí, které je třeba dále upravit či zpřesnit, a tak MPSV připravilo další návrh novely zákona o DS.

Návrh novely zákona o DS přináší jak úpravu aktuálního systému financování dětských skupin, tak ukotvení nového typu dětské skupiny, tzv. *sousedskou dětskou skupinu* (dále jen SDS).

V rámci SDS bude poskytovatel, jakožto fyzická osoba, pečovat maximálně o 4 děti (včetně svého) ve své domácnosti nebo v jiných vhodných prostorách. Model SDS je nyní pilotován v kraji Vysočina (viz článek níže).

Součástí návrhu novely je také úprava, která se týká nároku na přijímání dětí do spádových mateřských škol. Obce by mohly, pokud nemají volné kapacity v mateřských školách, využívat pro splnění povinnosti také dětské skupiny. Novela již prošla vnitřním i meziresortním připomínkovým řízením, nyní probíhají jednání na úrovni Legislativní rady vlády. V nejbližší době bude novela předložena vládě. Účinnost novely se předpokládá v roce 2025.

Kontaktní osoba:
Mgr. Jiřina Kunášková
vedoucí oddělení
jirina.kunaskova@mpsv.cz

PROJEKT „SOUSEDSKÝCH DĚTSKÝCH SKUPIN“ ROZVÍJÍ SPOLUPRÁCI V KRAJI VYSOČINA

ODDĚLENÍ RODINNÉ POLITIKY, OCHRANY DĚTÍ A SLUŽEB PÉČE O DĚTI (216)

Ministerstvo práce a sociálních věcí realizuje projekt *Systémová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím inovativního konceptu sousedských dětských skupin* (zkráceně *Sousedské dětské skupiny*), a to v partnerství s Krajem Vysočina. Projekt reaguje na nedostatečnou kapacitu dostupných služeb péče o předškolní děti v ČR a jeho hlavním cílem je pilotování nové služby péče o děti, tzv. *sousedské dětské skupiny* (pozn.: tento nový typ služby péče o dítě je součástí návrhu novely zákona o dětské skupině – viz výše). V rámci projektových aktivit byly dne 27. února realizovány dvě prezenční akce přímo v Kraji Vysočina, a to v Jihlavě. V dopoledních hodinách se uskutečnil seminář se zaměstnankyněmi Úřadu práce ČR na Vysočině s hlavním cílem seznámit je s konceptem *sousedských dětských skupin* i souvisejícím projektem.

V odpoledních hodinách byl v prostorách Krajského úřadu Kraje Vysočina realizován úvodní workshop k průběhu pilotáže *sousedských dětských skupin* v rámci projektu, a to za účasti zástupců krajského úřadu. Během workshopu byli všichni zúčastnění informováni o klíčových informacích spojených s pilotáží. Projektový tým získal cennou zpětnou vazbu z terénu a rovněž navázal cenné kontakty pro realizaci budoucích aktivit.

Na webových stránkách MPSV je nově záložka k *sousedským dětským skupinám*, kde budou průběžně zveřejňovány informace jak o stavu novely, tak o samotném projektu, [ZDE](#). Zároveň vznikla nová [FB](#) stránka k projektu.

#sousedskedetskeskupiny

Kontakt:
sds@mpsv.cz

PROJEKT PODPORA A ZVYŠOVÁNÍ KVALITY SLUŽEB V OBLASTI PÉČE A SLAĎOVÁNÍ PRACOVNÍHO A RODINNÉHO ŽIVOTA

ODDĚLENÍ KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY A SLUŽEB PÉČE O DĚTI (216)

Inspirace z Voděrad - předškolní výchova a péče v modelu EduCare

Inspirativní příklad dobré praxe z Voděrad ukazuje, že řešení problémů může být často blíže, než si myslíme.

Představte si malou venkovskou obec s 500 obyvateli, kde nedostatek dotačních prostředků brání vybudování nové mateřské školy. Stavba nové školky by byla finančně náročným, zdlouhavým procesem spojeným s projekčními plány a splněním přísných standardů včetně těch hygienických. A i když by výstavba mateřské školy mohla vyřešit situaci pro budoucí generace dětí v obci, neřešila by aktuální potřeby matek, jejichž děti jsou již na světě a které naléhavě potřebují umístit své potomky do vhodného předškolního zařízení. V minulosti byla spádová mateřská škola považována za řešení. Nicméně ve Voděradech je tato školka situována 2 km od obce. Tento úsek je příliš dlouhý na to, aby matky chodily (zejména v zimě) pěšky, ale zároveň příliš krátký na to, aby byl kraj povinen zajišťovat dopravu dětí do školy a zpět, protože vzdálenost školky od místa trvalého pobytu dítěte nepřekračuje 4 km.

Mgr. Radka Horáková se s malými dětmi přistěhovala do Voděrad právě v době, kdy místní rodiče řešili problémy s dopravou dětí do mateřských škol v sousedních vesnicích. Pozorovala, jak ostatní rodiče vozí své potomky v golfových kočárcích, a věděla, že to není cesta, kterou by chtěla jít. Kromě toho se vyskytly i situace, kdy okolní školky vyhlásily stop stav pro spádové oblasti. Problematika pedagogiky a péče byla paní Radce blízká vzděláním i rozsáhlou praxí. Proto se rozhodla v obci nejprve založit dětskou skupinu Sluníčko a později i druhou skupinu Bublinky. Vyvinula vlastní Plán výchovy a péče podle modelu EduCare, který je v Česku stále málo známý. Výchovná činnost vychází z přímých zážitků a podporuje zvědavost a touhu objevovat svět.

„Dětem vytváříme klidné a podpůrné prostředí, v němž je rovnováha mezi spontánními a řízenými aktivitami,“ říká paní Radka Horáková. Dále dodává: „Denní režim zahrnuje kombinaci výchovy a péče. Poměr Edu a Care je flexibilní, aby vyhovoval individuálním potřebám dětí.“ Skupina Bublinky je určena pro děti ve věku od 2 do 4 let, zatímco skupina Sluníčka pro děti od 3 do 6 let. Paní Radka Horáková přechod mezi oběma skupinami pečlivě plánuje. Zvláštní pozornost věnuje přechodovým rituálům, aby se děti snadněji přizpůsobily novému prostředí. Ve skupině Bublinky klade zvláštní důraz na adaptační proces, který posiluje návyky a pomáhá dětem osvojit si rutiny dětské skupiny. Tento proces také usnadňuje odloučení od rodičů, seznamuje děti s pravidly skupiny a pomáhá jim vytvořit si návyk na denní režim.

V každé skupině je podle modelu EduCare kladen důraz na nalezení rovnováhy mezi strukturovanými aktivitami a volnou hrou, což dětem poskytuje prostředí pro svobodný rozvoj. Jedním z hlavních cílů Plánu výchovy a péče je podpora porozumění prostředí a světa kolem sebe. Děti se seznamují s přírodou, kulturou a tradicemi, což jim pomáhá lépe porozumět svému okolí a rozvíjet obecnou kulturní gramotnost. Dalším klíčovým aspektem je rozvoj sociálních dovedností, který děti získávají prostřednictvím interakce s vrstevníky a pečujícími osobami v dětské skupině. Tato interakce umožňuje dětem rozvíjet schopnost spolupracovat, komunikovat a řešit konflikty, což jsou zásadní dovednosti pro jejich úspěch v budoucnosti. Program rovněž klade důraz na podporu zdravého životního stylu, včetně správné stravy, pohybu a péče o životní prostředí. Kreativita a fantazie jsou dalšími oblastmi, na které je kladen důraz, a děti jsou podněcovány k aktivnímu myšlení a kreativitě prostřednictvím různých aktivit a projektů. A konečně, plán výchovy a péče, podobně jako školní vzdělávací program, se zaměřuje na přípravu dětí na budoucí vzdělávání a životní výzvy.

Příběh z Voděrad ilustruje přirozený evoluční vývoj dětských skupin od původní role hlídání dětí směrem k plnohodnotným mimoškolním institucím výchovné péče o děti.

Kontaktní osoba:
Mgr. Miroslava Šircová
věcná garantka projektu
miroslava.sircova@mpsv.cz

K NÁRODNÍM DOTAČNÍM TITULŮM

ODDĚLENÍ FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB, SOCIÁLNÍ PRÁCE A SPOD (261)

Národní dotační titul Rodina

Na národní dotační titul Rodina bylo pro rok 2024 vyčleněno o 10 mil. Kč více, než bylo původně plánováno. Podpořené organizace si tak v letošním roce rozdělí 180 mil. Kč. Dotační titul je rozdělen na dvě oblasti, první oblast je zaměřena na preventivní aktivity na podporu rodiny, partnerství a rodičovství a druhá oblast na podporu práce s dětmi a rodinami v oblasti SPOD. Více projektů bylo, jako každý rok, podáno v první oblasti. Celkově bude letos podpořeno 280 z 330 podaných projektů. Podpořené organizace svojí činností přispívají k posilování rodičovských kompetencí, zkvalitňování rodinných vztahů, ke zvyšování finanční gramotnosti, podpoře rodiny v péči o děti a jejich výchově. Cílem projektů je také podpořit rodiny v řešení krizových situací.

Soutěž Obec přátelská rodině a seniorům

Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci se Stálou komisí pro rodinu a rovné příležitosti Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR plánuje v průběhu jara opětovně vyhlásit soutěž Obec přátelská rodině a seniorům, na kterou je vyčleněna alokace ve výši 16 mil. Kč. Do soutěže se budou moct přihlásit obce, které představí projekty na podporu prorodinných a proseniorských aktivit.

Aktualizovaná Metodika pro zajištění soutěže přinese několik novinek a změn v nastavení soutěže. Veškeré informace budou zveřejněny na stránkách MPSV. V případě dotazů je možné se na MPSV obrátit prostřednictvím e-mailové adresy soutez@mps.v.cz.

**OBEC PŘÁTELSKÁ
RODINĚ A SENIORŮM**

Mimořádný dotační titul pro dočasné aktivity na podporu rodin z Ukrajiny s dětmi (zejména ve věku do 6 let)

Na podzim 2023 vyhlásilo Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále „MPSV“) dotační výzvu k předkládání žádostí o poskytnutí dotace na dočasné aktivity na podporu rodin z Ukrajiny s dětmi (zejména ve věku 0 až 6 let) pro rok 2023 (oblast A) a pro rok 2024 (oblast B).

Dotační titul je realizován v rámci širší spolupráce a partnerství MPSV s organizací UNICEF, která na území České republiky napomáhá v reakci na uprchlickou krizi způsobenou ozbrojeným konfliktem na Ukrajině, zejména v oblasti ochrany dětí. Žádosti o dotaci v oblasti A i v oblasti B bylo možné podat do 9. listopadu 2023. Všechny žádosti již byly ohodnoceny, rovněž již došlo k výplatě dotací.

V rámci oblasti A (pro období srpen až prosinec 2023) MPSV podpořilo celkem 34 organizací, které realizovaly aktivity na podporu rodin z Ukrajiny s dětmi v období srpen až prosinec 2023. Mezi tyto organizace bylo vyplaceno 8,9 milionu Kč a skrze aktivity bylo podpořeno více než 1 000 dětí (z toho téměř 300 dětí ve věku do 3 let) a více než 500 dospělých osob. V rámci oblasti B bylo podpořeno celkem 33 organizací, které realizují dané aktivity v období leden až červenec 2024. Mezi tyto organizace bude celkem vyplaceno téměř 10,6 mil. Kč. V oblasti B je dotace vyplácena ve 2 splátkách, kdy první splátka dotace ve výši 60 % přiznané částky byla příjemcům již vyplacena. Druhá splátka dotace v částce až do výše 40 % přiznané dotace bude vyplacena po předložení průběžného vyúčtování dotace (viz daná dotační výzva).

S cílem rozvíjet kvalitu poskytovaných služeb a podpořit výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe byly pro podpořené organizace připraveny vzdělávací semináře zaměřené jak na samotnou péči o děti, tak na komunikaci s rodiči a rozvoj rodičovských kompetencí. Během měsíce ledna a února 2024 proběhlo celkem 18 seminářů, které byly lektorovány Sítí pro rodinu a Unii center pro rodinu a komunitu.

Na tyto semináře dále navazuje online mentoringový program, který probíhá během března a dubna 2024. Vzhledem k tomu, že MPSV a UNICEF uzavřely tzv. workplan zaměřený na oblast péče o děti do 6 let zavazující ke vzájemné spolupráci na období srpen 2022 – srpen 2024, není plánováno vyhlášení dalšího obdobného mimořádného dotačního titulu. Všem organizacím, které se do tohoto dotačního titulu přihlásily, si dovoluujeme za MPSV velmi poděkovat za jejich dosavadní spolupráci a zejména za jejich aktivity v oblasti podpory rodin z Ukrajiny.

Kontaktní osoba:
Ing. Michal Špaček
vedoucí oddělení
michal.spacek@mps.v.cz

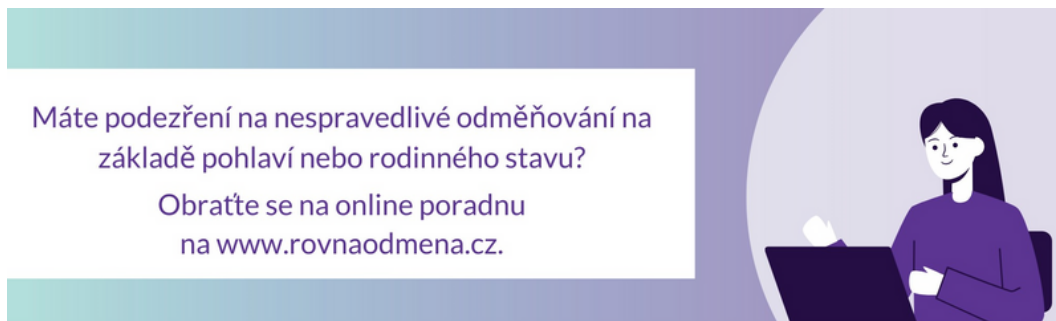
V PŘÍPADĚ PODEZŘENÍ NA DISKRIMINACI V ODMĚŇOVÁNÍ SE LZE BRÁNIT

ODDĚLENÍ KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY A SLUŽEB PÉČE O DĚTI (216)

Jednou z aktivit projektu Rovná odměna, který usiluje o snížení rozdílu mezi výdělky žen a mužů, je poradna pro veřejnost. Lidé mohou klást dotazy související s diskriminací na trhu práce a férovým odměňováním. Přinášíme vám jeden z aktuálních dotazů a odpověď právního experta, který radí, jak se diskriminaci bránit.

Pan Jiří a jeho manželka Sylva pracují na stejné pozici jako obchodní zástupci a mají na starosti stejný region, ve kterém prodávají odlišný sortiment. Jiří má vysokoškolské vzdělání a 30 let praxe u firmy, Sylva je středoškolačka s 11letou praxí u téže firmy. Rozdíl mezi jejich základními mzdami je přitom více než 50 %, ostatní parametry odměňování jsou shodné. Rozdíl v odměňování proto oba vnímají jako nespravedlivý. Když se dotazovali na možnost dorovnání mzdy svého zaměstnavatele, setkali se s odmítavou reakcí. Manželé se s takovým výsledkem nechtěli spokojit a obrátili se na online poradnu projektu Rovná odměna s dotazem, zda by měli šanci u soudu, pokud by se chtěli domoci rovné odměny.

Podle právního experta by se mohlo jednat o případ diskriminace v odměňování na základě pohlaví nebo rodinného stavu, který je v rozporu se zákoníkem práce (č. 262/2006 Sb.) a antidiskriminačním zákonem (č. 198/2009 Sb.). Tyto zákony stanovují, že zaměstnavatel je povinen odměňovat zaměstnance stejně za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty, pokud pracují za podobných podmínek, s podobnou odpovědností a podávají přitom obdobný nebo srovnatelný výkon. Pokud by se tedy ukázalo, že Jiří a Sylva vykonávají srovnatelnou práci, měli by dostat stejnou odměnu, bez ohledu na fakt, že jsou manželé, že mají různé vzdělání nebo délku praxe.

Máte podezření na nespravedlivé odměňování na základě pohlaví nebo rodinného stavu?
Obrat'te se na online poradnu na www.rovnaodmena.cz.

Pro posouzení, zda jde o stejnou nebo srovnatelnou práci, je třeba vzít v úvahu celou řadu faktorů, jako jsou například pracovní náplň, pracovní podmínky, odpovědnost, znalosti, dovednosti, výsledky a další. To by měl posoudit nezávislý odborník, například soudní znalec. Pokud by se prokázalo, že rozdíl v odměňování manželů není odůvodněný žádným z těchto faktorů, ale pouze jejich pohlavím nebo rodinným stavem, pak by se jednalo o diskriminaci, kterou by bylo možné napadnout u soudu.

Právní expert dodává, že v takovém případě lze nejen požadovat rovnou odměnu, ale také náhradu škody zahrnující kromě rozdílu ve výdělku také úroky z prodlení, případně i nemajetkovou újmu, pokud by se prokázalo, že diskriminace způsobila duševní útrapy, újmu na cti, zhoršení společenského postavení nebo jinou podobnou újmu. „V České republice je diskriminace v odměňování zakázána zákonem, ale v praxi k ní stále dochází,“ uvádí garantka projektu Lenka Simerská. „Ve veřejném prostoru se o konkrétních kauzách nemluví, nikoliv proto, že by se to nedělo, ale proto, že ženy do sporů nejdou a k soudu zcela zřídka. Přitom by to byla velká posila a pozitivní příklad pro ostatní ženy,“ dodává.

V případě podezření na nespravedlivé odměňování se lze kromě [poradny Rovné odměny](#) obrátit na [občanské poradny](#) nebo na [Kancelář veřejného ochránce práv](#).

Kontaktní osoba:
PhDr. Lenka Simerská
věcná garantka projektu
lenka.simerska@mpsv.cz
www.rovnaodmena.cz

KOORDINÁTORKA ROVNOSTI ŽEN A MUŽŮ PRO INTEGRACI GENDEROVÉHO HLEDISKA VE VŠECH OBLASTECH POLITIKY

ODDĚLENÍ KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY A SLUŽEB PÉČE O DĚTI (216)

Do agendy odboru rodinné politiky, ochrany dětí a sociálního začleňování spadá kromě oblastí zmíněných přímo v názvu odboru také problematika rovnosti žen a mužů. A nejde jen o to, že je otázka genderu s rodinnou politikou významně spjatá nebo že se na odboru prostřednictvím systémového projektu věnujeme problematice rovného odměňování.

V oddělení koncepce rodinné politiky a služeb péče o děti je přímo vyčleněná pozice rezortní koordinátorky rovnosti žen a mužů. Co to znamená? Tato pozice, takzvaný gender focal point, funguje od roku 2002 na každém rezortu. Věnuje se posilování gender mainstreamingu, tedy integrování genderového hlediska do běžných a každodenních záležitostí na všech úrovních rozhodování a ve všech oblastech politiky.

Snahou je hledisko rovnosti žen a mužů uplatňovat průřezově v rámci činnosti celého ministerstva, a to jak ve věcných agendách směrem navenek, tak interně, kdy se jedná především o opatření za účelem sladění pracovního, soukromého a rodinného života zaměstnanců a zaměstnankyň, prosazování rovného přístupu bez ohledu na pohlaví a podporu povědomí o rovnosti žen a mužů.

Pro zdárný výkon pozice koordinátorky je klíčová úzká spolupráce s relevantními věcnými útvary daného rezortu. Za tímto účelem se na MPSV pravidelně schází Pracovní skupina pro genderovou rovnost, ve které jsou zastoupeny jak všechny samostatné útvary MPSV, tak podřízené organizace.

Její existence a fungování je definováno [Standardem pozice rezortních koordinátorek a koordinátorů rovnosti žen a mužů](#), který byl vydán v květnu 2018 a nově též ve Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030. Oba dokumenty nyní procházejí aktualizací. Pracovní skupina je otevřená všem zaměstnancům a zaměstnankyním MPSV, bližší informace lze nalézt na intranetu v záložce „Rovnost žen a mužů“.

Důležitými nástroji pro prosazování gender mainstreamingu jsou především hodnocení dopadu materiálů na rovnost žen a mužů sloužící k prověření daného návrhu politiky (programu nebo rozpočtu) a ke stanovení a vyhodnocení jejího pravděpodobného rozdílného dopadu na ženy a muže. Toto posouzení lze provést ex ante i ex post, zásadní jsou kvalitní data a podklady citlivé k genderu. Jako klíčové dále vnímáme především osvětu a cílené vzdělávání v tématu dostupné všem zaměstnancům a zaměstnankyním ministerstva – minimálně jedenkrát ročně za tímto účelem pořádáme ve spolupráci s personálním oddělením a Úřadem vlády praktický workshop.

A co se konkrétně řeší na MPSV? Hlavním vodítkem pro realizaci věcných politik je Strategie rovnosti žen a mužů 2021–2030, ve které má MPSV nejvíce úkolů ze všech rezortů, v letošním roce jich bylo celkem přes 150. Koordinátorka pak řeší nejen každoroční vyhodnocování Strategie, ale snaží se i o průběžnou podporu jejího naplňování. V tomto může nabídnout buď svoji expertizu nebo fungovat jako spojka na další genderové experty a expertky, ať už z řad NNO nebo jiných rezortů. Roli celostátního koordinátora agendy rovnosti žen a mužů naplňuje Úřad vlády ČR prostřednictvím Odboru rovnosti žen a mužů, se kterým gender focal point úzce spolupracuje.

Kontaktní osoba:
Mgr. Kateřina Linková
rezortní koordinátorka žen a mužů
katerina.linkova@mpsv.cz

VÝZKUMY A METODIKY V SENIORSKÉ POLITICE

ODDĚLENÍ KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY A SLUŽEB PÉČE O DĚTI (216)

Ministerstvo práce a sociálních věcí spolupracuje s akademickou sférou a je aplikačním garantem mnoha významných a přínosných metodik. V oblasti seniorské politiky se v poslední době týkají zejména metodiky projektů VIREAS a RESTABUS. Metodika s názvem VIREAS neboli Virtuální realita v aktivizaci seniorů a její využití (nejen) v domovech pro seniory vznikla se státní podporou Technologické agentury ČR a je výsledkem řešení výzkumného projektu *Virtuální realita v aktivizaci seniorů*.

„Rychlý technologický vývoj poslední dekády umožnil rozmach využívání relativně nové technologie – virtuální reality – v mnoha oborech lidské činnosti, sociální sféru nevyjímaje. Technologie virtuální reality umožňuje jejímu uživateli zakoušet pocit téměř fyzického bytí v imaginárním světě či světě reprezentujícím skutečnost. Pomáhající profesionálové tak například mohou pomocí virtuální reality „vidět“ svět očima člověka s demencí, nacvičovat péči o klienta nebo sami zestárnout,“ jak uvádí metodika. V posledních letech vznikají mnohé aplikace virtuální reality zaměřené přímo na seniorské uživatele. Důvody jsou nasnadě. Pro současné, ale zejména budoucí seniory, jsou digitální, resp. asistivní technologie běžnou součástí života. Zaměření vývoje na cílovou skupinu seniorů odpovídá na společenskou potřebu udržení autonomie a kvality života nejstarší generace co nejdéle. Během posledních let výrazně poklesly ceny technických řešení, což usnadňuje jejich implementaci do praxe. Navíc v souvislosti s izolací seniorů během pandemie nemoci Covid-19 došlo ke skokovému nárůstu významu těchto technologií v životě nejstarší generace, nejen jako prostředku komunikace s rodinou a přáteli, ale také jako zdroje zábavy a úniku z jednotvárné reality. Tento trend lze očekávat i v budoucnu. Virtuální realita může být využita jako zdroj zábavy „aktivních seniorů“, nicméně její potenciál je zřetelný zejména v případě seniorů s omezenou mobilitou, psychologickými a sociálními deficity či nedostatkem podnětů v přirozeném prostředí. Z této skutečnosti jsme vycházeli při přípravě a realizaci projektu *Virtuální realita v aktivizaci seniorů* (VIREAS), k jehož výsledkům patří i tato metodika. Benefity využití virtuální reality staršími uživateli vyplývají z klíčových vlastností této technologie, jimiž jsou imerzivita (vlastnost prostředí virtuální reality vyvolávající v uživateli pocit „vnoření se“ do děje) a interaktivita (uživatel a virtuální prostředí na sebe vzájemně působí). Tyto vlastnosti umožňují člověku zakoušet pocit téměř fyzického bytí v imaginárním světě nebo na místech prezentujících realitu. Uživatel virtuální reality se cítí být ve středu děje.

Co je cílem metodiky a komu je určena?

Cílem metodiky je poskytnout čtenářům znalostní, dovednostní a postojovou bázi pro komplexní využití virtuální reality jako smysluplné aktivizační činnosti. Primárně je metodika určena vedoucím pracovníkům geriatrických zařízení a aktivizačním pracovníkům, kteří se seniory pracují, nicméně z ní mohou čerpat i domácí pečující. Uvedené postupy jsou vhodné pro využití se seniory s mírnou kognitivní poruchou, případně (dle individuálního posouzení aktivizačním pracovníkem) s lehčí formou demence.

Jaký lze očekávat přínos využití virtuální reality v aktivizačních činnostech?

Efekt metody lze předpokládat zejména v oblasti celkové pohody seniorů. Za dodržení správného postupu během všech fází virtuálního zážitku, kterým se v metodice detailně zabýváme, může virtuální realita přinést starším uživatelům benefity jak v oblasti fyzické (díky dění ve virtuální realitě se uživatel přirozeně hýbe, cvičí jemnou i hrubou motoriku), tak psychické (dochází ke cvičení paměti a dalších kognitivních funkcí a k posílení motivace klienta k učení se novému), v oblasti sociální (jsou podpořeny sociální kontakty a sounáležitost) i spirituální (naplňují se specifické potřeby související s důstojností a hodnotou člověka, životním bilancováním a smyslem života).

Metodika obsahuje také desatero etických zásad:

- Virtuální realita není terapií ani jejím prostředkem.
- Je nutné respektovat, že virtuální realita nemusí být vhodná nebo atraktivní pro každého člověka.
- Forma i obsah virtuálního zážitku musí vždy podporovat důstojnost, sebehodnotu, sebevědomí a soběstačnost uživatele.
- Forma i obsah virtuálního zážitku musí odpovídat kognitivní a senzomotorické úrovni uživatele.
- Volba konkrétního zážitku musí být vždy na seniorovi a musí mu dávat smysl.
- Neexistuje „jediný správný“ cíl bytí ve virtuální realitě. Vždy je nutné zohlednit individuální potřeby, přání a ambice konkrétního seniora.
- Virtuální zážitek musí být bezpečným prostředím a zdrojem pozitivních emocí.
- Virtuální zážitek je nástrojem socializace, neuzavírá seniora do virtuálního světa.
- Načasování zážitku musí respektovat denní řád seniora a jeho zvyky.
- Aktivizační pracovník musí mít možnost kvalitního proškolení.

Celou metodiku naleznete [ZDE](#).

V rámci projektu *Inovativní cesty definice, měření prevalence a řešení seniorského abusu v ČR* byla vytvořena se státní podporou Technologické agentury ČR metodika RESTABUS zabývající se fenoménem EAN-týrání, což definujeme jako zneužívání, zanedbávání a další nevhodné jednání a zacházení s muži a ženami ve vyšším věku (EAN). Metodika seznamuje s typologií, detekcí, prevencí a intervencí EAN.

„Cílem metodiky je poskytnout porozumění seniorskému abusu, jeho typologii, projevům, rizikům výskytu a postupům při jeho odhalování a řešení. Metodika pomáhá překlopení poznatků v oblasti seniorského abusu do praxe těm, kteří s lidmi vyššího věku přicházejí pravidelně do styku. Může se jednat v podstatě o kohokoliv, komu není nebo by nemělo být lhostejné nevhodné zacházení s člověkem vyššího věku,“ viz kapitola Detekce. Primárně je metodika určena lidem pracujícím v podpůrných službách v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV), s doporučením pro další relevantní aktéry, např. praktické i odborné lékaře, policii, sociální odbory místních samospráv a podobně. Využitelná je ale i pro zainteresovanou veřejnost a neziskové organizace, které mají v řešení tohoto fenoménu také svoji nezastupitelnou roli.

Prezentované postupy a doporučení vycházejí z výzkumných aktivit projektu RESTABUS, které se opírají o zjištění dalších výzkumných týmů z celého světa a širokého spektra vědních disciplín, ale i z dlouholeté praxe při práci se seniory. Metodika se zabývá fenoménem EAN – fenoménem týrání, zneužívání, zanedbávání, špatného zacházení a podrývání či ohrožování důstojnosti starších lidí, které definujeme takto:

„Týrání, zneužívání, zanedbávání seniorů a špatné zacházení s nimi (tzv. Elder Abuse and Neglect = EAN) je jednorázové nebo opakované, záměrné nebo nezáměrné jednání nebo nečinnost vůči člověku vyššího věku, typicky ve vztahu odůvodněně očekávatelné důvěry, v jehož důsledku došlo ke škodě či újmě fyzické, psychické, sociální, materiální, právní nebo mravní, případně k jejich kombinaci. Důsledkem tohoto jednání či nečinnosti může být kromě ohrožení majetku, zdraví, života, svobody nebo lidské důstojnosti také vznik či prohloubení situační, dočasné nebo celkové zranitelnosti člověka. Výše definované jednání či nečinnost může, ale nemusí naplňovat skutkovou podstatu trestného činu. Jeho původci mohou být jednotlivci, instituce či společenské prostředí.“ (dle definice fenoménu EAN RESTABUS přijatá Výborem pro práva starších osob Rady vlády pro lidská práva dne 1. 6. 2022). Podle výsledků studie RESTABUS (2022) tímto fenoménem v ČR ve svém nejbližším okolí, ve veřejných kontextech nebo jako svědkové a svědkyně trpí 40 % seniorů a seniorek starších 65 let. Data neukazují rozdíly mezi pohlavím obětí ani pachatelů, EAN se zdá postihuje velkou množinu typů seniorů. Výskyt zahrnuje všechny sledované formy EAN, tj. fyzické a psychické násilí, materiální a finanční zneužívání, omezování osobních svobod, podrývání důstojnosti, sexualizované násilí, násilí na internetu, viktimizaci a některé další..., citováno z Metodiky Restabus.

Kontaktní osoba:
Mgr. Jana Řeháková Fučíková
vrchní ministerský rada
jana.rehakova2@mpsv.cz

PROJEKT SJEDNOCENÍ PŘÍSTUPU K OHROŽENÝM DĚTEM

ODDĚLENÍ KONCEPCE SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ A NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE (233)

S příchodem roku 2024 došlo k dalšímu rozvoji jednotlivých klíčových aktivit. Projektový tým realizuje návštěvy v krajích, nabízí různé formy metodické podpory a vzdělávání pro pracovníky OSPOD, zabývá se krizovou komunikací témat týkajících se ohrožených dětí a jejich rodin a v neposlední řadě pracuje s tématem participace dětí, které prolíná všechny klíčové aktivity. V rámci transformace pobytových zařízení pro děti došlo k mapování počtu dětí umístěných v DD3 a plánů jednotlivých krajů k řešení dané situace. Následně byly nastaveny priority individuální podpory a společně s pracovníky krajů postupně dochází k přípravám a realizaci návštěv DD3, aby mohla být přehodnocena individuální situace všech dětí. Nadále probíhá tvorba nástrojů pro praxi SPOD (checklisty) a formování standardizovaných postupů.

Nadále jsou pracovnícím a pracovníkům OSPOD nabízeny praktické workshopy týkající se vyhodnocování situace dítěte a tvorby IPOD, jelikož kontinuální metodická podpora v těchto tématech je naprosto nezbytná. Jak jsme v minulém čísle avizovali, byly vytvořeny dva programy zaměřené na kompetence pracovníků OSPOD. Jeden z programů cílí na rozvoj kompetencí sociálních pracovníků OSPOD pro práci s rodičovskými kompetencemi, druhý na rozvoj manažerských dovedností vedoucích pracovníků. V průběhu února došlo k realizaci 5-ti workshopů pro pracovníce a pracovníky OSPOD (v Olomouci, Brně, Karlových Varech, Praze a Liberci), kde byla představena struktura výcviku k tématu rodičovských kompetencí, který bude mít 8 vzdělávacích dní a bude realizován v Praze v období 11. dubna – 21. června 2024.

V průběhu února došlo v Praze, Brně a Ostravě k realizaci první části vzdělávacího programu pro vedoucí pracovníky zaměřeného na rozvoj manažerských dovedností. Vzdělávání se zúčastnilo 35 vedoucích pracovníků, kteří velmi kladně hodnotili jak samotnou možnost se daného programu účastnit, tak především obsah semináře. Významným benefitem celé akce byla rovněž možnost sdílet zkušenosti s ostatními kolegy z jiných pracovišť, což otevřelo mnoho zajímavých témat ke společné diskusi. Těší nás, že oba vzdělávací programy jsou v rámci terénu vnímány jako přínosné a potřebné. Vzdělávací programy zaměřené na manažerské dovednosti či rodičovské kompetence by měly patřit ke standardnímu vstupnímu či průběžnému vzdělávání pracovníků OSPOD. V jednotlivých krajích mimo jiné probíhá i mapování participačních aktivit a programů. V Pardubickém kraji již například dochází k přípravám zapojování dětí do transformace dětských domovů. Konkrétně jde o realizaci fokusních skupin s dětmi z dětských domovů na téma fungování transformovaných domácností, získávání zpětné vazby a podpory dětí a zástupců těchto zařízení v tom, aby byly děti do procesu transformace co nejvíce zapojeny.

V rámci projektu byly na podzim 2023 realizovány fokusní skupiny se zástupci sociálních pracovníků z nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a se zaměstnanci dětských domovů, jejichž cílem bylo získat co nejvíce informací týkajících se participace dětí v jejich každodenní praxi.

V průběhu posledních měsíců proběhly s klíčovými aktéry zapojených lokalit diskuse na téma služeb pro ohrožené děti a rodiny, které je třeba v místní síti podpořit, možností rozvoje sítě, ale i ohledně volby vhodné formy mezioborového setkávání. Postupně dochází k formování multidisciplinárních týmů, např. v Třinci, Novém Jičíně, Dobříši či Pardubicích. V Benešově a MČ Praha 10 se pracovníci projektu zapojují do již existujících skupin týkajících se dětí, rodin a mládeže v rámci komunitního plánování. Jako podstatná a aktuální témata, ke kterým pracovníci projektu spolu s partnery z lokalit směřují svou pozornost, se napříč republikou ukazuje například vyjasňování kompetencí a nastavování spolupráce OSPOD a škol, prohlubování vzájemné informovanosti a spolupráce OSPOD s pediatry nebo potřeba posílení sociálních služeb i dalších forem podpory pro mládež. Nastavení adekvátní spolupráce místních aktérů je zde základním východiskem k hledání vhodných řešení a naplňování potřeb dětí na míru lokalitám.

DÍK NÁHRADNÍM RODINÁM

ODDĚLENÍ KONCEPCE SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ A NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE (233)

Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s organizací Hledáme rodiče realizuje již podruhé kampaň na sociálních sítích s názvem Dík náhradním rodinám. Kampaň proběhne v týdnu od 27. května do 31. května 2024. Kampaň vyvrcholí v pátek 31. května 2024 a nese název **Bábovkový den**. Navazujeme na nultý ročník v roce 2023 a rádi bychom z této aktivity udělali pravidelnou každoroční akci. **Co je cílem výzvy?** Pravidelnou výzvou bychom chtěli poděkovat náhradním rodičům a všem, kteří jim pomáhají, a také bychom chtěli zviditelnit téma pěstounství u laické veřejnosti. Stát se pěstounem nebo náhradním rodičem chce odvahu, a ne každý se jím může stát. Společenský status náhradních rodičů však není na takové úrovni, jaký by si zaslouhoval.

Proč bábovkový den?

Bábovka nás provází celý život – jako batolata ji s mámou či s tátou děláme z písku. Je to jeden z prvních výtvarů, který dokážeme jako děti v kuchyni pod dozorem dospělého upéct. U nedělní bábovky a čaje probíráme doma různá témata a není nad babiččinu bábovku, kterou většinou spořádáme na posezení. Zkrátka, bábovka evokuje klid, pohodu, domov. Domov, který dětem dávají náhradní rodiny.

V TÝDNU OD 27. KVĚTNA – 31. KVĚTNA 2024 SE PŘIPOJTE K BÁBOVKOVÉMU DNI

- pořádejte kampaňové akce na podporu pěstounské péče, např. besedy s pěstouny, výstavy, neformální setkání, rozhovory do novin apod.;
- upečte bábovku a poděkujete svým sousedům pěstounům;
- namalujte, vyfotografujte, uplácejte bábovku z písku;
- jako „Dík náhradním rodinám“ naservírujte bábovku s tématem NRP na jednání samospráv;
- **všechno to vyfotťe a dne 31. května 2024 nezapomeňte sdílet na sociálních sítích s hashtagem #diknahradnimrodinam a #babovkovyden.**

Připojte se, prosím, a pomozte nám lidem říct:

- že náhradní rodiče a lidé, kteří jim pomáhají, si zaslouží od okolí ocenění
- že děti v České republice potřebují nové pěstouny
- že stát se pěstounem chce široké srdce a také odvahu
- že existují odborné služby, které jsou náhradním rodičům oporou

Kampaňové aktivity se realizují v rámci systémového projektu *Standardizace procesu zabezpečení náhradní rodinné péče o děti*.

Více o projektu najdete [ZDE](#) a [ZDE](#).

PROJEKT „SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ PROSTŘEDNICTVÍM KOMUNITNÍHO ROZVOJE A PODNIKÁNÍ“

ODDĚLENÍ SOCIÁLNÍ INTEGRACE (182)

Vzdělávací okruhy zaměřené na postavení Romů v majoritní společnosti, základy práva, veřejnou správu, finanční gramotnost, komunikaci, komunitní organizování a sociální podnikání má za sebou sedmáct účastníků prvního běhu projektu Podpora sociálního začleňování Romů prostřednictvím komunitního rozvoje a podnikání, který organizuje MPSV.

Projekt směřuje k rozvoji kompetencí zástupců romské menšiny primárně ze sociálně vyloučených lokalit, kteří se následně budou podílet na rozvoji svého okolí. Do roku 2026 se uskuteční čtyři vzdělávací cykly, každý v délce sedmi měsíců, a bude tak proškolen minimálně 80 Romů.

V prvních třech měsících procházejí účastníci teoretickým vzděláváním s časovou dotací v délce 96 hodin, následně musí uplatnit své nově nabyté znalosti při realizaci vlastní komunitní akce nebo sestavení podnikatelského záměru. Důležitou úlohu v celém procesu vzdělávání hrají mentoři, kteří jsou účastníkům přiděleni, aby je v jejich zaměření rozvíjeli, konzultovali s nimi připravované projekty a zároveň je motivovali a podporovali. Teoretická část prvního vzdělávacího cyklu skončila na začátku prosince 2023 v Praze. Účastníci z Vysočiny, Pardubického, Libereckého kraje a Prahy poprvé veřejně představili své komunitní akce a podnikatelské plány v únoru tohoto roku na prvním síťovacím setkání v Hrzánském paláci v Praze. Setkali se zde s nevládními organizacemi, romskými podnikateli a zástupci samospráv, kteří sdíleli své zkušenosti. Prezентaci projektů si vyslechla i vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny Lucie Fuková.

Během jara se postupně uskuteční deset komunitních akcí ve vybraných městech České republiky. Účastníci připravují tvůrčí dílny, literární čtení romských autorů nebo víkendové dětské tábory a projekty na zlepšení životních podmínek v sociálně vyloučených lokalitách.

Například jedna z květnových akcí, dvoudenní úklid veřejného prostranství a okolí vyloučené lokality, pomůže obyvatelům Dašic u Pardubic zlepšit prostředí, ve kterém žijí. Účastnice projektu Žaneta Zahálková plánuje zapojit místní romskou komunitu, posílit vztahy mezi majoritou a Romy. „Chceme poukázat na to, že Romům v žádném případě není jedno, v jakém prostředí a podmínkách žijí. I proto vnímají úklid kolem svého domu jako příležitost, která by mohla odstartovat další pozitivní změny v jejich životě,“ uvažuje o efektu komunitní akce.

Druhý běh tohoto vzdělávacího projektu MPSV začal 21. března v Ostravě. „Přihlásilo se do něj přes dvacet účastníků, což mimo jiné svědčí o tom, že ani Romům na Moravě není sociální situace Romů lhostejná a chtějí se na jejím řešení aktivně podílet,“ říká Olga Jeřábková, vedoucí garantka a koordinátorka klíčových aktivit a projektového týmu, který realizuje Oddělení sociálního začleňování.

Kontaktní osoba:

Rena Helmer

garantka projektu

rena.helmer@mps.v.cz

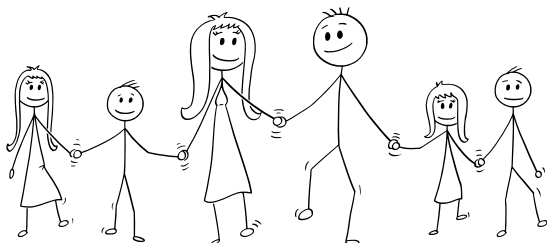

ZPRÁVA O RODINĚ 2023

PŘEDSTAVENÍ VÝZKUMNÉ ZPRÁVY

Na svém posledním únorovém zasedání vzala vláda na vědomí Zprávu o rodině 2023, jež navazuje na ty předchozí z let 2017 a 2020. Podle Strategie rodinné politiky 2024-2030 by měly být tyto zprávy vydávány s dvouletou periodicitou. Jedná se o významný podklad pro činnost MPSV, ale i neziskového sektoru, dalších profesí působících v oblasti podpory rodin, samospráv, je však i důležitým studijním materiálem pro studenty vysokých škol.

První část zprávy se jako ty předešlé věnuje základním trendům v uplynulých letech. Jedná se např. o postoje české společnosti k rodině jako instituci či trendy v oblasti partnerství a rodičovství. Zpráva rovněž představuje výsledky posledního sčítání lidu, domácností a bytů. Počet a složení domácností a zejména rodin s dětmi jsou nezbytným podkladem jak pro tvorbu opatření rodinné politiky, tak pro jejich vyhodnocování s ohledem na to, jak velkou část české společnosti ovlivňují. Nedílnou součástí studie je také oblast sladování práce a rodiny, a to jak z pohledu zapojení rodičů na trhu práce, tak využívání služeb péče o děti. Akcentována je také snaha motivovat otce k péči o děti a zdůraznit jejich nepostradatelnou roli při výchově dětí, a to i v raném věku.

Druhá, tematicky zaměřená část zprávy, se věnuje v současné době zvláště aktuální socioekonomické situaci rodin. Je uvozena obecnější analýzou socioekonomického kontextu na základě dostupných dat Českého statistického úřadu, MPSV i jiných institucí. Unikátní jsou podrobné výsledky ad hoc kvantitativního sociologického šetření zaměřeného na životní podmínky rodin s dětmi. Cílem šetření bylo v kontextu současné celospolečenské ekonomické krize přinést aktuální informace o tom, jak rodiny zvládají vycházet se svými příjmy a hradit rostoucí životní náklady. Šetření se zaměřilo jak na rodiče nezaopatřených dětí žijící v manželském či partnerském soužití, tak na rodiče samoživitele. Tematicky zprávu uzavírá kapitola věnující se stručně ekonomické situaci seniorů.

Zpráva o rodině je dostupná [ZDE](#).

Kontaktní osoba:
Mgr. Naděžda Křečková Tůmová, Ph.D.
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
nadezda.kreckova@rilsa.cz

